

SPÖKHISTORIER FÖR AUGUST

"Havet dånade den där natten, vinden ven och visslade i hålen i sovhusets väggar och strax efter midnatt började vålnaden skrika....." Janne Lundströms afrikanska skröna om Morbror Kwesis vålnad är en av de sex nyskrivna barn- och ungdomsböcker som har nominerats till årets Augustpris.

Den 4 december koras bästa barn- och ungdomsbok. Det kan tyckas vara en konstig ordning att föra ihop barn- och ungdomsböcker i samma klass och låta dem tävla på samma premisser. Speciellt som deras läsare är i så olika åldrar. I år är det alltså tre bilderböcker för förskoleåldrarna, två ungdomsromaner för de äldre tonåringarna och så denna allålderssaga för förtjusta spökhistorieläsare, som juryn har att ta ställning till.

"Denna ljusa hud som hade samma färg som buken på en plattfisk! Denna köttklump till näsa som var bränd av solen och skinnflådd och svampig och lilafärgad! Detta skägg som var yvigt och tätt som pälsen på en schimpans och som dessutom var illande rött i färgen! Och dessa ögon! Ja ögonen var det värsta av allt! Blå och vattniga och döda som fiskögon!" Det är svenskarna på Guldkusten i Afrika som beskrivs på detta hiskliga vis. Den som berättar är en av de elva små kusinerna som följer Morbror Kofi och Kloka Flickan till vitmännen för att köpa tillbaka kroppen av sin döde och pantsatte Morbror Kwesi. Janne Lundström är bra på att berätta historier. Han är alltid grundligt påläst också. Det är ett dagboksblad från början av 1800-talet där svenska nybyggare på afrikanska västkusten beskrivs. Hur de satt i system att lura de infödda att pantsätta sig själva och övriga familjemedlemmar för en kagge brännvin. Men Kloka Flickan, Morbror Kofi och de elva små kusinerna lyckas efter många turer lura tillbaka och det med besked.

I Den svarta fiolen av Ulf Stark och Anna Höglund är det den vassnäste döden som tackar för sig och tassar iväg i det första morgonljuset. Men innan dess har den bedrövade brodern hela natten igenom spelat sorgsna, glada och kärleksfulla melodier för sin döende syster. Så sorgligt och vemodigt men ändå trösterikt att veta att döden ibland kan övervinnas. Tack vare en liten brors kärleksfulla omsorger!

I klass 9B i Maria Küchens Sång till en fjäril går Madeleine. Hon som inte gör något väsen av sig. Liksom alla andra flickor i klassen är hon förälskad i den oemotståndlige Pepsi. Klass 9B är en helt igenom lyckad klass, säger deras klassföreståndare och vill helst inte se några sprickor i fasaden eller läsa uppsatser som skriker på hjälp. Madeleine vill bli synlig och få alla i klassen att aldrig någonsin glömma henne.

I Pija Lindenbaums bilderbok Gittan och gråvargarna finns det också en liten osynlig flicka. Hon går bredvid de andra dagisbarnen. Inte vågar hon hoppa från lekstugetaket eller klappa främmande hundar. Man kan trilla och göra sig illa eller bli biten av hundarna. Men när fröken Sonja och Robban tar med alla dagisbarnen på utflykt till skogen och Gittan glöms kvar där ute i storskogen, då kommer hennes rätta, modiga natur fram. I skymningen sitter hon ensam på en sten och ser alla gula lampor tändas mellan stammarna och hör vassa tänder som gnisslar. - KOM-FRAM-DÅ! ropar hon till gråvargarna som står och trycker bakom trädstammarna. Nu är det Gittan som bestämmer lekarna och vargarna som snopet står och trycker och vill att Gittan ska stanna då hon har hittat tillbaka till dagiset alldeles själv.

Hanna i Per Nilssons ungdomsroman Ett annat sätt att vara **ung** har också varit en osynlig, rädd liten flicka. Men hon har hittat sin egen röst. Hon skriver dikter och sista året i gymnasiet är det plötsligt flera män som söker hennes sällskap - en frånskild tvåbarns pappa, en anarkistisk skinnskalle och en sorgsen bosnier. -I want you so bad...säger en otydlig och pressad röst i nattliga telefonpåringningar. En mystisk Per Nosslin dyker upp och lägger sig i handlingen. Eva Lindströms bilderbok Jag och Stig gräver en grop har också en viss dramatik i sommaridyllen. Vivi är den kavata som alltid skall bestämma och Stig vågar inte riktigt vara med i

grävandet eller han vet inte hur han ska vara som pappas bästa fotbollskompis. Men en dag blir han riktigt arg och inte längre det osynligt barnet som alla verkar ha rätt att bestämma över.

Morbror Kwesis kropp begravs till slut i alla fall och vålnaden "svävade iväg till Det Övre Riket, där han äntligen kunde smälta samman med vår stora gemensamma släktsjäl". Så slutar en riktigt spännande saga med rötter från allas vårt afrikanska urhem!
Karin Westerlund